

Domsagohistorik

Helsingborgs tingsrätt

Text: Elsa Trolle Önnerfors

Tings- och rådhusinventeringen 1996 - 2007

Eva Löfgren
Ylva Blank
Henrik Borg
Elsa Trolle-Önnerfors
Johanna Roos

Helsingborgs tingsrätt

Svensk rätt infördes i Skåne i början av 1680-talet, och rättsväsendet försvenskades.¹ År 1682 utgjorde Bjäre och Luggudes härader en domsaga. Nio år senare, 1691, delades domsagan och Luggude förenades istället med Onsjö och Rönnebergs härader (Bjäre härad, se Ängelholms tingsrätt).² Detta förhållande bestod fram till 1851 då Luggude bröts ur domsagan och bildade en egen jurisdiktion, Luggude härads domsaga.³

I slutet av 1600-talet höll Luggude härad ting på flera olika ställen. År 1684 omnämndes Väla som häradets tingsställe. Åren därpå hölls förhandlingar i Ramlösa och Fleninge. I början av 1690-talet hade tinget flyttats till Rödemölla. År 1691 nämns Ringstorp som tingsplats, och i Mörrarp hölls det första tinget 1704.⁴ Mörrarp var en vald plats eftersom den låg nästan mitt i häradet och hade gästgiveri. Det äldsta kända tingshuset i Mörrarp låg i anslutning till just gästgiverigården.⁵ År 1828 uppfördes ett nytt ”ganska pampigt och ändamålsenligt tingshus.”⁶ Det var beläget i närheten av den nya gästgiverigården och det gamla tingshuset. Luggudes tingsställe flyttades 1896 in till ett nybyggt tingshus i centrala Helsingborg. Detta skedde dock inte utan protester från vissa av häradets invånare. Helsingborg låg ju i häradets utkant och dessutom fanns där redan en rådhusrätt!⁷

Helsingborg är en av landets äldsta städer, känd från slutet av 1000-talet. Staden låg under rådhusrätt. Det första rådhuset omnämns redan 1511, och var i bruk fram till 1679 då det förstördes.⁸ Helsingborg hade blivit svenskt i samband med freden i Roskilde, men 1678 lyckades danskarna återerövra staden och ockuperade den i ett år. Rådhuset användes under den här tiden som militärförläggning, men revs 1679 för att de danska trupperna behövde plats för militärt skyddsområde och fritt skottfält. Stora delar av Helsingborg förstördes vid detta tillfälle. Staden återgick till Sverige i samband med freden i Lund senare samma år.⁹ Från 1679 och tjugo år framåt åren hyrde rådhusrätten in sig hos olika borgare i staden. Det var helt enkelt ont om hus sedan danskarnas förstörelse av byggnationen. Än mindre fanns medel till att uppföra ett helt nytt rådhus. Man använde sig bland annat en tid av dåvarande rådmannen Herman Schlyters nybyggda bostad (från 1682) på Södra Storgatan. Gemensamt för de olika lokalerna var dock att de var centralt belägna nära torget.¹⁰ Mellan åren 1721 och 1732 var rådhusrätten helt utan lokal efter ett misslyckat fastighetsköp, men flyttade tillbaka de hyrda lokalerna på Södra Storgatan 1732. Staden lyckades till slut köpa fastigheten 1761 och för första gången sedan 1679 hade Helsingborg ett egentligt rådhus.¹¹ Rådhusbyggnaden förföll emellertid med åren. Reparationer var otillräckliga och 1798 stod ett nytt rådhus klart vid Stortorget. Huset användes i nästan hundra år fram till 1897. Då byggdes ett nytt, stort

¹ Johannesson, Gösta *Skånes historia*, 3:e upplagan, Malmö 1977, s. 201.

² K.Br. den 23/12 1690 (Almquist s. 404).

³ K.Br. den 25/11 1851 (Almquist s. 404).

⁴ Salomonsson, Karl *Luggude häradsrätt*, Helsingborg 1975, s. 49ff och 53.

⁵ Salomonsson, 1975 s. 54.

⁶ Salomonsson, 1975 s. 57.

⁷ Salomonsson, 1975 s. 58ff.

⁸ Kindström, Lars-Göran: ”Stadsplan och bebyggelse fram till mitten av 1800-talet”, s. 34f och 143. i *Helsingborgs historia. Sjätte delen II*. Helsingborg 1985, s. 34f och 143.

⁹ Kindström, 1985 s. 121 och 124f.

¹⁰ Kindström, 1985 s. 128 och 146.

¹¹ Borg, Anders *Helsingborg förr och nu: En minnessamling*, Munkedal 1989, s. 10; Kindström, 1985 146.

rådhus vid Stortorget.¹² Detta sista rådhuset uppfördes i gotisk stil av arkitekten Alfred Hellerström. Rådhusrätten flyttade in 1897 och det gamla rådhuset revs.¹³

I början av 1950-talet genomfördes den så kallade storkommunreformen, som också påverkade domsagoindelningsen.¹⁴ Luggude domsagas häradsrätt hade fortfarande tingsställe i Helsingborg. På 1960- och 70-talen genomfördes ännu fler kommunreformer, och 1971 trädde den så kallade tingsrättsreformen i kraft. Häradsrätter och rådhusrätter avskaffades och ersattes av tingsrätter. Helsingborgs tingsrätt bildades 1971¹⁵ och flyttade samma år in i ett nybyggt tingshus i centrala Helsingborg, i närheten av Luggudes härads gamla tingshus från 1896. Än i dag är tingsrätten inhyst i denna byggnad.

Helsingborgs tingsrätt

Ordinarie domare

Lagmän i Helsingborgs tingsrätt

Allan E. Persson	1971–1978
Johan Leche	1978–

Rådmän i Helsingborgs tingsrätt

Birger Vallgård	1971–1973
Jan Heuman	1971–1976
Bo Ljungberg	1971–1976 ¹⁶
Magnus Hertting	1971–1982 ¹⁷
Sture Marteleur	1971–1983
Olov Strömberg	1971–1986
Karl A Berglund	1971–1986
Iwan Lindh	1971–1991 ¹⁸
Åke Lindbohm	1973–1983
Göran Norsell	1976–1985
Inger Källof	1977–1988
Per Assarson	1983–1992 ¹⁹
Agne Nilsson	1985–1990
Mari-Ann Jönsson	1987–1990
Karin Bredberg-Olsson	1989–1993
Erik Essén	1985–1994
Lars Noltorp	1985– ²⁰
Marie Hartman	1987–
Hans Tillberg	1989–1997 ²¹

¹² Borg s. 18ff och 87; Kindström s. 147-158.

¹³ Johannesson, 1980, s. 261f.

¹⁴ Från och med ingången av 1952 omfattade Luggude domsagas häradsrätt följande område: Brunnby, Väsby, Jonstorps, Kattarps, Ödåkra, Mörarps, Billesholms, Vallåkra, Ekeby och Kågeröds landskommuner, Bjuvs köping samt Höganäs stad (SFS 1951:98).

¹⁵ Kungl. Maj:t hade den 3/10 1969 beslutat att områdena för Helsingborgs och Höganäs städer, Bjuvs köping samt Brunnby, Jonstorps, Kattarps, Ödåkra, Mörarps, Vallåkra, Billelsholms och Ekeby landskommuner skulle bilda domkrets för den nya Helsingborgs tingsätt från och med ingången av 1971. Tingsställe och kansli var placerat i Helsingborg (Koncept den 17/6 1970 från Justitiedepartementet till Hovrätten över Skåne och Blekinge, Dnr 1217/70, s. 1). Efter ytterligare kommunsammanslagningar omfattar idag Helsingborgs tingsrätts domkrets Bjuv, Helsingborgs och Höganäs kommuner (SFS 1973:740 och 1995:496).

¹⁶ Chefsrådman

¹⁷ Chefsrådman 1976–1982

¹⁸ Chefsrådman 1984–1991

¹⁹ Chefsrådman 1991–1992

²⁰ Chefsrådman 1998–

²¹ Chefsrådman 1992–

Annika Ström	1990–
Carl-Axel Weiertz	1991–1994
Gerd Strömberg	1992–
Roger Backman	1992–
Rolf Håkansson	1993–1995
Agneta Lindelöf	1993–1998
Rolf Nilsson	1998–
Helén Andersson	1998–

Luggude härad

Domsagotillhörighet:	1682–1691	Med Bjäre härad
	1691–1851	Med Rönnebergs och Onsjö härad ²²
	1851–1970	Egen domsaga ²³

Tingsplatser:	1684–1690	Väla, Västra Ramlösa, Fleninge och Rödemölla vid Helsingborg ²⁴
	1691–1704	Ringstorp ²⁵
	1704–1896	Mörarp
	1896–1970	Helsingborg

Häradshövdingar

Christoffer Möller	1682–1689
Magnus Paulin	1689–1700 ²⁶
Peter Tollsten	1700–1712
Erik Chyträus	1712–1717
Henrik Hammarberg	1719–1737
Ture Ollonberg	1738–1754
Fredrik Bennet	1754–1762
Nils Gustaf Zimmerberg	1762–1783
Esaias Immanuel Mannerhierta	1784–1798
Johan Jakob Bergman	1798–1821
Johan Jakob Pamp	1821–1825
Samuel Tiburtius Cassel	1826–1850
Henrik Gerhard Lagerstråle	1851–1868
Johan Christer Emil Richert	1868–1888
Ernst Axel Westman	1888–1889
Paul Gustaf Waldemar Isberg	1889–1891
Johan Gustaf Samuel Horney	1892–1900
Abbe Johan Emil Sjöstrand	1900–1918
Axel Reinhold Östergren	1918–1921
Johan Hansson	1921–1945
Sven Axel Rönnquist	1945–1967
Allan E. Persson	1967–1970

Helsingborgs stad

Rådhusrätt	–1970
-------------------	-------

²² Jfr kungl. brev den 23 december 1690.

²³ Jfr kungl. brev den 25 november 1851.

²⁴ Första gången det nämns var ting hållits är år 1684. Ting hölls då i Väla. Därefter i Västra Ramlösa och sedan Fleninge. Ting hölls i Rödemölla år 1690.

²⁵ Ringstorp nämns första gången i domboken år 1691, men torde som tingsplats ha gamla anor. (Salomonsen, Luggude häradsrätt, s 50.) Rödemölla användes som tingsplats 1692.

²⁶ Jfr Häradshövdingar under Bjäre och Luggude härader.

Borgmästare²⁷

Elars Eggert	1657–1667
Magnus Paulin	1680–1692
Henrik Sylweus	1710–1692
Peter Phil	1738–1759
Mikael Andreas Cöster	1759–1761
Niklas Servin	1761–1791
Lars Matteus Güllich	1792
Karl Gustav Ekerholm	1793–1808
And. Pet. Ståhle	1809–1832
Håkan Lundberg	1832–1849
Lars Magnus Wejlander	1849–1864
Viktor Landegren	1864–1868
Erik von Stockenström	1868–1899
Gustaf Hoff	1899–1911
Johan Bååth	1911–1936
Joël Laurin	1936–1940
Lars Gunnar Olsson	1940–1970
Allan E. Persson	1970

Litteratur

- Almquist, Jan Eric *Lagsagor och domsagor i Sverige : med särskild hänsyn till den judiciella indelningen* Norstedt Stockholm 1954-1955
- Borg, Anders *Helsingborg förr och nu: En minnessamling*, Munkedal 1989
- Eriksson, Torkel *Rådhuset i Helsingborg. Byggnaden, Konsten, Människorna*, 1996
- Gierow, Torsten (red) *Minnen från Helsingborg och dess skola*, 1971
- Johannesson, Gösta *Helsingborgs historia D.4.2 Försvenskningen Helsingborgs stad*, Stockholm Almquist & Wiksell 1969
- Johannesson, Gösta *Skånes historia*, 3:e upplagan, Malmö 1977
- Kindström, Lars-Göran: ”Stadsplan och bebyggelse fram till mitten av 1800-talet”, s. 34f och 143. i *Helsingborgs historia. Sjätte delen II*. Helsingborg 1985.
- Salomonsson, Karl *Luggude häradsrätt*, Helsingborg 1975
- Ulfspärre Anna Christina, red. *Helsingborgs historia. D. 7:1, Befolkning, förvaltning, kommunal service 1863-1970* Helsingborgs stad, Stockholm 1992